

PLANTA+

НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА

SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION

28-29 січня 2025 р.
м. Київ, Україна

January 28-29, 2025
Kyiv, Ukraine

Том 1
Volume 1

20
25

УДК 615.322.03:001.891](477+100)(082)

P71

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Мінарченко В. М., доктор біологічних наук, професор

Карпюк У. В., доктор фармацевтичних наук, професор

Махиня Л. М., кандидат біологічних наук, доцент

Підченко В. Т., кандидат фармацевтичних наук, доцент

Чолак І. С., кандидат фармацевтичних наук, доцент

Ковальська Н. П., кандидат фармацевтичних наук, доцент

Ольшанський І. Г., кандидат біологічних наук

P71 PLANTA+. НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА: матеріали V науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої пам'яті доктора хімічних наук, професорки Ніни Павлівни Максютіної (до 100-річчя від дня народження) (Київ, 28-29 січня 2025 р.). Київ: Паливода А. В., 2025. Т.1. 298 с.

ISBN 978-966-437-807-6 (Повне зібрання)

ISBN 978-966-437-808-3 (Том 1)

Збірник містить матеріали V науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої пам'яті доктора хімічних наук, професорки Ніни Павлівни Максютіної (до 100-річчя від дня народження) «PLANTA+. НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА». У збірнику опубліковано результати наукових досліджень провідних вчених України та іноземних фахівців з питань фітохімічного аналізу, стандартизації лікарської рослинної сировини, інтродукції, ресурсознавства лікарських рослин. висвітлено питання технології та аналізу лікарських засобів рослинного походження, дієтичних добавок, лікувально-профілактичних та косметичних засобів. представлені фармакологічні дослідження з питань безпеки та застосування у клінічній практиці лікарських засобів рослинного походження. Розглянуто проблеми модернізації навчального процесу та орієнтації на дистанційне навчання у закладах освіти.

Матеріали представляють інтерес і можуть бути корисними для широкого кола наукових та науково-педагогічних працівників наукових установ, закладів вищої освіти фармацевтичного, медичного, біологічного профілю, докторантів, аспірантів, студентів, співробітників фармацевтичних підприємств та громадських організацій.

Друкується в авторській редакції. відповідальність за достовірність наданого для видання матеріалу несуть автори одноосібно. будь-яке відтворення тексту без згоди авторів забороняється. матеріали пройшли антиплагіатну перевірку за допомогою програмного забезпечення strikeplagiarism.

ISBN 978-966-437-807-6 (Повне зібрання)

ISBN 978-966-437-808-3 (Том 1)

© Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця, 2025

© Колектив авторів, 2025

ПОШИРЕННЯ ТА РЕСУРСНА ЗНАЧУЩІСТЬ *PRUNELLA VULGARIS* L. В УКРАЇНІ

Клебан Н.О.¹, Двірна Т.С.^{1,2}

¹Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,
м. Київ, Україна

²Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України,
м. Київ, Україна

natasha86802@ukr.net , dvirna_t@ukr.net

Ключові слова: *Prunella vulgaris*, біотопи, сировинні ресурси

Вступ. *Prunella vulgaris* L. представник родини Lamiaceae, серед гербарних зразків часто вживається як *Brunella vulgaris*. Вид відомий як лікарський ресурс, наповнений різними групами біологічно активних речовин із широким спектром фармакологічної дії (протизапальну, протипухлинну, антибактеріальну та противірусну дію, імунну регуляцію, антигіпертензивну, гіпоглікемічну, гіполіпідемічну, антиоксидантну, поглинає вільні радикали, захисну дію на печінку, седативну та снодійну дію) та застосуванням у медицині. Лікарською сировиною є суцвіття, однак плоди суховершків включені до Європейської [3] та Китайської фармакопеї [5], і традиційно використовуються у народній медицині в країнах Північно-Східної Азії (Корея, Японія, Китай) [4]. Однак, в Україні вид не включений до Державної Фармакопеї та не має широкого використання.

Мета нашого дослідження – проаналізувати сучасний стан поширення та ресурсів обраного виду та можливість його використання на території України.

Матеріали та методи. Об'єктом нашого дослідження є *Prunella vulgaris*. У ході дослідження нами критично опрацьовано гербарні колекції Національного Гербарію України (Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України), а також дані відкритих баз даних, таких як iNaturalist, GBIF та UkrBIN. Біотопологічний аналіз здійснено згідно класифікації біотопів лісової та лісостепової зон України [1].

Результати та їх обговорення. *Prunella vulgaris* – багаторічна трав'яниста рослин; природний та широко натуралізований вид, що поширений у помірних і тропічних регіонах Євразії, Північно-Західній Африці та Північній Америці. Завезений вид орієнтовно у 1800 р. та набув статусу інвазійного у на островах Тихого океану, включаючи Австралію, Нову Зеландію та Гімалаї. Зазвичай, росте на відкритих схилах, вологих берегах річок, лісових узліссях, заростях і луках.

В Україні вид поширений переважно гірських районах Українських Карпат та Криму, рівномірно у лісовій та лісостеповій зоні, у степових районах спорадично. Ростуть суховершки звичайні у лісах та на узліссі, на луках та пасовищах, на гірських схилах, іноді як бур'ян майже по всій території (узбіччя доріг, вздовж залізничних колій).

Придатний для введення в культуру. Можливий прямий посів, але насіння може проростати нерегулярно.

Також встановлено, що *Prunella vulgaris* поширена у різних типах біотопів, що подано у схемі нижче.

Е. Злаково-трав'янисті мезо- та ксеротичні біотопи з домінуванням гемікриптофітів, що формуються в умовах помірного або недостатнього зволоження (луки, степи, пустища)

Е 1.111 Щучникові луки, що формуються в умовах закислення ґрунту в негативних формах рельєфу

Е 1.112 Молінієві луки, що формуються при надмірному зволоженні на терасах рік

Е 1.21 Луки на збіднених піщаних алювіальних відкладах

Е 1.22 Луки на багатих дерново-глейових, лучних ґрунтах

Е 1.23 Лисохвостові луки рівнинних ділянок заплав із змінним зволоженням

Ф. Біотопи сформовані хамефітами (напівкущиками, кущиками, напівкущами) та нанофанерофітами (невисокими кущами)

Ф 1.12 Вересові пустища

І Біотопи, сформовані господарською діяльністю людини

І 2.31 Біотопи, що формуються під впливом рекреації на вологих місцях

У відповідності із вищенаведеною класифікацією біотопів, досліджуваний вид поширений переважно у біотопах типу Е, котрі сформовані у природних умовах. Однак, варто відмітити, що зустрічається і на антропогенно трансформованих ділянках (тип біотопу І).

Prunella vulgaris має сировинні ресурси, які достатні для ведення промислової заготівлі [2].

Висновки. Отже, досліджуваний вид поширений на території України, має достатню сировинну базу, а також невибагливий у культивуванні. Тому *Prunella vulgaris* може більш широко використовуватися у фармацевтійній промисловості України.

Перелік посилань:

1. Дідух Я. П., Фіцайло Т. В., Коротченко І. А., Якушенко Д. М., Пашкевич Н. А. Біотопи лісової та лісостепової зон України. Київ, 2011, 288 с.

2. Мінарченко В.М. Лікарські судинні рослини України (медичне та ресурсне значення. Київ: Фітосоціоцентр, 2005, 324 с.

3. European Pharmacopoeia. 8th edition. Strasbourg: Council of Europe, 2015, 6111.

4. Hu Y. X., Yu C. H., Wu F., Yu W. Y., Zhong Y. S., Ying H. Z., Yu B. Antihepatofibrotic effects of aqueous extract of *Prunella vulgaris* on carbon tetrachloride-induced hepatic fibrosis in rats. *Planta medica*. 2016. 82 (01/02). P. 97–105.

5. National Pharmacopoeia Committee. Pharmacopoeia of the People's Republic of China, vol. I. *China Medica Science Press, Beijing, China*, 2010.